

Samenvatting

Advies: Kind-onveiligheid in complexe (ex-)partnerrelaties

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

De Afdeling advisering van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (hierna: de RSJ) heeft een advies uitgebracht over de vraag of er voldoende aandacht is voor de veiligheid van kinderen in complexe (ex-)partnerrelaties bij gezag- en omgangszaken. In de praktijk blijkt dat aan de ene kant gesteld wordt dat er onvoldoende aandacht is voor onveiligheid in de context van complexe (ex-)partnerrelaties, terwijl aan de andere kant veel aandacht is voor eventuele schade bij kinderen als er geen contact is tussen het kind en een van de ouders.

In het kader van dit advies zijn gesprekken gevoerd met 36 deskundigen van achttien verschillende organisaties. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat er bij de ketenpartners zeker aandacht bestaat voor de onveiligheid van kinderen in deze situaties, en dat de aandacht hiervoor de afgelopen jaren is toegenomen, maar dat deze aandacht niet altijd voldoende is om kind-onveiligheid te signaleren of te voorkomen. Zo ontbreekt soms het bewustzijn dat (ex-)partnergeweld, zeker wanneer kinderen hiervan getuige zijn, ook een vorm van kindermishandeling is.

Door de toegenomen aandacht voor onder andere intieme terreur, is er ook meer aandacht gekomen voor de ongelijke machtsverhoudingen tussen (ex-)partners, het mogelijk voortduren van geweld tijdens en na een scheiding en de positie van kinderen tijdens en na de scheiding. Zo is bij gezag- en omgangszaken die voor de rechter komen een verschuiving te zien weg van het beeld dat ouders altijd gelijke partijen zijn bij en een gelijk aandeel hebben in conflicten en samen vanuit hun verantwoordelijkheid als ouders tot een oplossing moeten komen. Het blijkt echter dat de rechter ter zitting niet altijd over alle informatie beschikt die nodig is om tot een goede inschatting over eventuele kind-onveiligheid te komen.

Ondanks de toegenomen aandacht voor de veiligheid van kinderen, is een aantal knelpunten geïdentificeerd:

- Regie ontbreekt in het stoppen of voorkomen van onveiligheid van kinderen. Informatie verzameld door verschillende organisaties in de keten, wordt niet tijdig op cruciale punten bij elkaar gebracht, waardoor organisaties langs elkaar heen werken en tegenstrijdige beslissingen kunnen nemen.
- In de praktijk bestaat onduidelijkheid over wie onveiligheid van kinderen moet signaleren, op welk moment en wie vervolgens zorgt dat de informatie op de juiste plek terecht komt.
- Er bestaat onduidelijkheid over welke informatie met wie gedeeld mag worden om onveiligheid van kinderen te verminderen en te stoppen.

- De verschillende organisaties maken gebruik van verschillende screeninginstrumenten, met verschillende doelen (o.a. het screenen op huiselijk geweld, stalking, kind-onveiligheid, etc.).
- Door het bestaan van wachtlijsten vinden screening en eventuele diagnostiek vaak niet op tijd plaats en kan een onveilige situatie voor kinderen onnodig lang blijven voortbestaan.
- Er lijkt onvoldoende kennis te bestaan over de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling en de stappen die professionals kunnen en moeten zetten wanneer zij vormen van geweld en kindermishandeling signaleren.
- Het ontbreekt aan tijdige en passende hulpverlening aan kinderen en ouders die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties.

De RSJ vindt het van belang dat informatie in gezag- en omgangszaken tijdig bij de betrokken professionals, onder wie ook de rechter, aanwezig is en uitsluitend geeft over de veiligheidsrisico's voor het kind. Door de in dit advies geschetste knelpunten blijkt het in veel situaties onmogelijk om met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vast te kunnen stellen of er sprake is van dermate grote kind-onveiligheid dat omgang met één van beide ouders ontraden moet worden. De rechter heeft de ingewikkelde taak om een balans te zoeken tussen het waarborgen van de veiligheid van het kind en het recht op omgang met beide ouders. Dit is echter alleen mogelijk als de processtukken objectieve informatie bevatten over de eventuele aanwezigheid van geweld in het gezin.

Aanbevelingen

De RSJ doet de volgende aanbevelingen:

1. Regie, samenwerking en informatie-uitwisseling

- Beleg een regierol bij één regievoerder (organisatie of persoon), die informatie kan opvragen en delen, om te komen tot de best passende beslissing om onveiligheid van een kind te stoppen. Geef deze regierol mede vorm in het kader van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en de aanpak Stop Femicide!
- Stel samenwerkingsconvenanten op tussen organisaties in de verschillende juridische ketens, waarin het systematisch uitwisselen van informatie en kennis geregeld wordt.
- Verbeter de informatie-uitwisseling tussen de juridische ketens en de daarin opererende organisaties.
- Zorg ervoor dat professionals van verschillende organisaties met elkaar in contact komen en kennis en praktijkervaring kunnen uitwisselen, door het organiseren van gezamenlijke casuïstiek-besprekingen, intervisie en studiebijeenkomsten.

2. Screening en diagnostiek

- Ontwikkel een uniform toetsingskader en een uniform screeningsinstrument, op basis van op de Nederlandse praktijk toepasbare wetenschappelijk gevalideerde instrumenten en kennis. Zorg ervoor dat dit instrument voldoende voorspellende waarde heeft voor kind-onveiligheid, door alle organisaties in de verschillende juridische ketens gebruikt wordt en dat kinderrechters ook toegang hebben tot de uitkomsten.

- Screening en diagnostiek dienen vroeg in de keten ingezet te worden, bij voorkeur al door de lokale wijkteams. Het screeningsinstrument moet gebaseerd zijn op uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek en geëvalueerd worden tijdens het gebruik daarvan. De rode vlaggen voor escalatie van geweld of mogelijk fatale afloop moeten een gevalideerde plek krijgen in het screeningsinstrument.
- Naast het gebruik van een screeningsinstrument moeten professionals het bewustzijn ontwikkelen op basis waarvan zij alert zijn op signalen van kind-onveiligheid. Dit moet leiden tot een zorgvuldige afweging om een screeningsinstrument in te zetten.
- Ten behoeve van kinderen moeten vertrouwenspersonen beschikbaar zijn, die op een laagdrempelige manier te benaderen zijn, bijvoorbeeld op scholen en bij (sport)verenigingen. Deze vertrouwenspersonen moeten getraind zijn in het gebruik van de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Zorg ervoor dat kinderen in alle fasen van procedures en beslissingen die genomen worden, betrokken en gehoord worden.

3. Kennisbevordering

- Zorg ervoor dat de regievoerder verantwoordelijk is voor kennisbevordering en scholing van professionals, publiekscampagnes en onderzoek naar de screening en gevolgen van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Kennisbevordering heeft onder andere betrekking op de toepassing van het Verdrag van Istanbul, de toepassing van de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling, het herkennen van verschillende vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties en onveiligheid bij kinderen.

- Organiseer publiekscampagnes en voorlichting gericht op het aangaan van gezonde relaties en omgangsnormen, verschillende vormen van geweld en de mogelijkheden tot het (zelf)melden daarvan.
- Stel aandachtsfunctionarissen geweld in afhankelijkheidsrelaties aan bij iedere ketenpartner, die een brugfunctie kunnen vervullen tussen medewerkers van verschillende organisaties en die het overzicht in casussen kunnen bewaren.

4. Passend hulpaanbod

- Ontwikkel op landelijk niveau een integraal, landelijk dekkend en tijdig beschikbaar hulpaanbod voor gezinnen die te maken hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties.
- Hulpverlening moet in een vroegtijdig stadium beschikbaar zijn, voor alle leden van een gezin, individueel of gezamenlijk.
- Gedragsinterventies voor plegers moeten beschikbaar zijn.
- Zorg voor voldoende capaciteit en budget voor begeleide omgang tussen ouder en kind.

Het advies kunt u raadplegen op de RSJ website.

